

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. An accidentia conseruentur à substantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

ignis per suam substantiam possit producere in seipso calorem, non sequitur, quod per eam possit producere calorem in alio subiecto.

38. *Probatur secunda pars conclusionis*, quæ est contra *Arriagam*, & *Mastrium*, quia imprimis nulla est experientia aut ratio, quod id possit facere, nec debet adscribi illi vlla productio, nisi colligatur competere ipsi per rationem aut experientiam. Deinde si posset illas producere, nulla est ratio cur de facto illas non produceret; sed secundum *Arriagam* de facto eas non producit; ergo neque potest ex natura sua. Maior patet, quia non potest vel probabiliter dici, quod sit minoris virtutis ad illas producendas, quam ipsemet calor: ergo præsentia caloris non impedit illam productionem; sed aliud impedimentum asseri nequit; ergo.

Dices cum Arriaga calorem esse magis proportionatum ad producendum alium calorem, quam substantia ignis.

Contra, quia hoc gratissime dicitur, nam quamvis sit eiusdem speciei: tamen si res diuersæ speciei, habet etiam virtutem, non debet dici minus proportionata propter a: neque enim agens vniucum est magis proportionatum ad producendum suum effectum, quam agens æquiuocum; unde illa similitudo specifica nihil prius facit ad rem.

39. *Dices secundo* cum eodem: videmus quod calor, verbi gratia in subiecto inepto ad producendum calorem, ut in aqua, tam bene producat calorem, quam in igne, aut alio subiecto, cui est connaturalis: ergo signum est, quod se solo producat calorem, etiam in subiecto, cui est connaturalis, sicut se solo producit illum in alio subiecto.

Respondeo negando consequentiam ex suppositione quod subiectum connaturale habeat virtutem productiuam caloris in alio subiecto per suam substantiam: nam sicut licet ignis se solo produceret ignem absque concursu alterius ignis, tamē si applicetur æque bene alius ignis, debet æque dici quod simul concurrat, quia non est maior ratio de vno, quam de altero, præsertim si uterque posset habere actionem partialem, ita quamvis calor se solo posset producere calorem, tamen quando applicatur alia causa naturalis æque potens illum producere, productio caloris debet æque vtrique adscribi, præsertim cum utrumque posset habere actionem partialem respectu illius: negare autem hoc propter maiorem proportionem caloris cum calore, quam ignis cum calore in ratione productiui, est petere principium, constanter enim neganda est illa maior proportio, si ignis habeat virtutem productiuam.

40. *Probatur secundo ead. m. pars*, quia si ignis posset per suam substantiam producere calorem in alio subiecto, frustra daretur illi calor à natura, sed hoc non est dicendum; ergo. Probatur minor, quia quidquid posset facere per calorem, posset facere per propriam substantiam, nihil enim physicum præsertim, de quo potissimum loquimur, potest facere per calorem formaliter, & immediate quam producere alium calorem, aut resistere frigori in se producendo: sed hoc posset tam bene ac tam celeriter facere per suam substantiam; ergo frustra daretur ipsi à natura calor.

Mastrius Respondet calorem in igne non esse superfluum, quia cedit ad perfectionem substantiæ, ut citius possit agere, & perfectius existere iuxta statum suum connaturalem, ac denique ut esset perceptibilis à sensu tactus.

Sed contra primam rationem, quia sicut habet virtutem producendi calorem in se ipso instanti: ita posset in instanti producere calorem in alio subiecto æque capaci, si non poneretur impedimentum, & posito impedimento frigoris verbi gratia, nulla prius est ratio cur non tam cito posset illud successive tollere, quam posset per calorem solum, nec habetur experientia vlla, quod subiectum, cui connaturale est frigus ut tria, citius calefaciat aquam applicatam, qua alia aqua calida ut tria; ergo non citius ignis cum calore calefacit, quam tantus calor sine igne in simili subiecto, quantum ad raritatem & magnitudinem; nec etiam citius consequenter potest cum calore, quam sine calore calefacere.

Contra secundum est, quod ex suppositione quod calor ad nihil deferuiat igni, non existeret ignis connaturalius

sub calore quam sine calore, imo connaturalius existeret sine illo, quia existeret tum sine superfluitate.

Contra tertiam est, quod sentiretur ignis sine calore in hærente, mediante calore producto ab illo, nec alio modo sentire deberet à sensu tactus.

41. *Obiicitur pro Mastrio contra utramque partem conclusionis*: agens naturale agit in distans vniiformiter difformiter ita, ut quo magis passum distat, eo minus intensam producat qualitatem: sed calor v. g. in summo est producibilis ab igne in subiecto distanti, & de facto producit, quando comburitur tale subiectum: ergo necessario concurrat ad illum calorem in tali subiecto producendum substantia ignis, quia solus calor non potest in distans tantum calorem producere.

Respondeo primo: Si vera est maior, falsam esse minorem: si enim non potest agens naturale producere tam intensam qualitatem, verbi gratia calorem, in subiecto distanti, quam potest in magis vicino; ergo neque ignis etiam si curreret cum calore poterit illud facere; quod si ignis possit in remoto magis intensum calorem producere quam in propinquo, nulla ratio est, cur etiam calor id facere non possit.

Respondeo secundo, distinguendo maiorem, quando totum medium est eiusdem rationis, transeat: quando pars remotior eius est diuersæ rationis, & magis capax ad recipiendum calorem, nego maiorem, & permittam minori (de qua dubitari etiam posset, quia forte non est necessarius tantus calor ad introducendam formam ignis in stupam aut subiecto quocunque combustibili) nego consequentiam, quia sicut ignis posset producere in tali parte calorem tantum, non producendo tantum in parte viciniore: ita etiam & calor posset facere, ut ante dixi.

Confirmatur hoc, quia si aliud subiectum tam calidum quam igitur, verbi gratia aqua, applicaretur tali modo stupæ in tali distantia, diserneret stupam ad formam ignis, quamvis nullo modo esset productiuum caloris per suam substantiam, neque in se, neque in alio: ergo signum est, quod concursus substantialis formæ non sit necessarius ad talem dispositionem producendum.

QVÆSTIO IV.

An accidentia conseruentur à substantia?

Mastrius supra conclusionem tertiam mirabilem proponit doctrinam: negat enim accidentia etiam connaturalia, quæ ipsemet concedit produci à substantia, cui sunt connaturalia, conseruari ab eadem conseruatione proprie dicta, quam explicat per dependentiam effectus in fieri & conseruari; fatetur tamen ea conseruari ab illa, conseruatione improprie dicta, qualem explicat consistere in remotione, & impedimento contrariorum ne agant in illa accidentia. Verum est quod paulo post addat vterioorem explanationem conseruationis proprie dictæ, dicendo, quod consistat in dependentia essentiali rei non solum in fieri, sed etiam in facto esse.

CONCLUSIO I.

42. *Accidentia illa, quæ producuntur effectiue in substantia à se metipsis, vere etiam conseruantur à substantia eadem*. Probatur, quia virtus productiua non magis debet adscribi substantiæ respectu illorum accidentium, quam conseruatiui; nec alia causa secunda conseruatiua assignari potest conuenientius, & certum est quod illa accidentia in fieri, & conseruari dependent ab illa substantia. Quod autem non essentialiter dependant sic, quin possent conseruari ab aliis causis sine dependentia ab illa substantia, nihil facit ad rem: falsum est enim, quod conseruatio proprie dicta inuoluat talem dependentiam, sufficit enim dependentia per se, quemadmodum enim proprie producuntur illa accidentia à substantia, & ab illa proprie vere dependent in fieri, licet non dependant essentialiter sic, quin possint produci independentem ab illis; ita etiam possent proprie, & vere conseruari, & possunt vere & proprie dependere in facto esse ab illa, quamvis in facto esse non ita dependant, quin possint esse conseruata in facto esse absque illa; quod totum mihi videtur euidentem.

43. *Dices*: calor in aqua non dependet ab aqua effectiue

Doctrina
Mastrii.

Accidentia
producta à
substantia
conseruantur
ab ipsa

in conseruari: ergo neque in igne; quia dependentia est imperfectioris, & calor in aqua non est perfectior aut perfectioris conditionis quam in igne, ut patet: ergo non dependet ab igne, sicut non dependet ab aqua.

Respondeo primo. Si argumentum hoc valeret, secuturum quod non dependeret per se in fieri ab igne, quia non dependet per se in fieri ab aqua, & dependentia etiam in fieri est imperfectioris.

Respondeo secundo, negando consequentiam, quia aqua non habet virtutem conseruatiam eius, sicut nec productiuam, ut statim dicitur; ignis vero sicut habet productiuam, habet conseruatiam. Ad probationem consequentia.

Respondeo primo negando consequentiam, quia quamuis non dependeat ab aqua, sicut dependet ab igne, dependet tamen ab alio æquivalenti; unde non obstante dependentia ab igne, non est peioris conditionis in igne quam in aqua.

Respondeo secundo negando antecedens pro secunda parte, quantum ad conditionem dependentia, quia sicut conditio dependentia est imperfectioris, ita conditio illius, à quo fit dependentia, est perfectioris, & potius debet substantia, cuius est accidens, tribui conditio hæc terminatiua dependentia, quæ est perfectioris, quamuis poneretur imperfectio, sine qua nequirit esse in accidente, quam poni conditio perfectioris consistens in independentia in accidente, negando conditionem illam perfectioris in substantia, quæ potest ipsi competere.

CONCLUSIO II.

44. *Accidentia destructiua substantia non conseruantur ab illa, verbi gratia calor ab aqua.* Probatur hoc quia illa substantia non habet virtutem productiuam ipsorum; imo habet virtutem destructiuam: non est autem probabile, quod idem subiectum habeat virtutem conseruatiam, & destructiuam respectu eiusdem forma: quod autem habeat aqua virtutem destructiuam caloris, patet experientia, quia ipsum destruit producendo in se frigus contrarium.

Dices: non potest assignari alia causa conseruatia illorum accidentium: ergo conseruantur ab illa substantia.

Respondeo negando antecedens: conseruantur enim vel à causis superioribus, vel à Deo ut auctore nature.

CONCLUSIO III.

45. *Accidentia substantia, quæ neque sunt conseruatia ipsius, nec destructiua, neque etiam ab illa sola producibilia, non conseruantur ab ipsa sola, verbi gratia species impressa phantastica, habitus intellectus, & voluntatis, habitus supernaturales in substantia, & similia.* Probatur, quia imprimis nulla est ratio, nec experientia, unde constat, quod huiusmodi accidentia à substantia conseruentur: ergo non debet asseri.

Deinde, sicut non habet virtutem totalem productiuam illorum, ita videtur non habere conseruatiam: conseruatio enim est continuata productio rei: & sicut potest aliqua causa habere virtutem, ex qua sola effectus naturaliter, & necessario egrediantur pro vno instanti, ita posset pro omni, nisi ponatur impedimentum: ergo si non potest pro vno, neque potest pro vilo: sed intellectus v. g. respectu speciei intelligibilis impressæ, si conseruet ipsam se solo pro instanti aliquo, habet virtutem in actu primo, ex qua sola necessario egreditur, pro illo instanti: ergo & pro instanti primo quo producit, si nullum ponatur impedimentum: sed etiam si nullum ponatur impedimentum, non posset à solo intellectu egredi illa species pro instanti primo: ergo neque pro secundo, & consequenter nequit se solo conseruare illam speciem.

46. *Confirmatur hoc,* quia pro quocunque instanti producit aut conseruat res aliqua, debet in illo instanti esse causa sufficiens in actu primo applicata ad productionem aut conseruationem illius; nec sufficit, quod præfuerit pro vilo alio instanti: ergo pro instanti, pro quo conseruat species intelligibilis in intellectu, debet esse prius natura aliqua causa effectiua continens illam

conseruationem: sed illa causa non potest esse intellectus solus, alias posset exire ab illo solo species illa pro primo instanti, sicut exit pro illo instanti: ergo necessario recurrendum ad aliquid aliud, quod est intentum.

Dices, intellectum solum sufficere, ut exeat illa species ex suppositione, quod semel fuerit producta pro alio instanti.

Contra, quia productio ipsius pro alio instanti non potest iuuare pro hoc instanti, quandoquidem non sit in hoc instanti illa productio, quæ ratione probamus quod productio causa pro vno instanti non iuuat, ut illa causa producat in alio instanti, nisi causa etiam producat in illo alio instanti.

QVÆSTIO V.

An causa prima concurrat immediato ad effectus causarum secundarum efficientium.

47. *Suppono* hic, quod etiam suppositum erat præcedentibus questionibus, nempe Creaturas, quas vocamus hic causas secundas, habere aliquam efficientiam physicam respectu multarum rerum, quæ de nouo producuntur: quamuis enim id negare videantur *Petrus Aliacensis*, & oppositum probabile teneat *Gabriel*; tamen horum sententia omnino falsa est, quod probatur primo argumento Theologico ex Scriptura delumpto: nam in ea sapissime actiones tribuntur Causis secundis, ut Genes. 1. *Germinet terra herbam virentem. Producant aquæ reptile. Crescite & multiplicamini. Quid fecisti quia fecisti rem hanc, & Concilium Tridentinum* expresse definit, quod non habeamus nos respectu actuum supernaturalium mere passiuè, tanquam inanime instrumentum, sed actiuè.

Probatur secundo, quia homines alias non peccarent nec mererentur; & consequenter nec pœna plekti deberent, nec affici præmio.

Probatur tertio auctoritate communissima ceterorum Philosophorum ac Theologorum, cui abique ratione aliqua virginti, qualem aduersarij non habent, contrarii non debet.

Probatur quarto experientia qua constat ad præsentiam aquæ produci frigus; ignis, calorem & ignem, obiecti & oculi non impediti visionem: ergo dicendum est, quod causæ secundæ illæ, ad quatum præsentiam ita illæ res producuntur, ut non nisi iis præsentibus producerentur, habeant efficientiam circa illas.

Dices cum Aduersariis Deum solum illas res ad præsentiam illarum aliarum rerum producere absque concursu physico illarum.

Contra: quia si Deus solus id faceret ad præsentiam tantum illarum non esset maior ratio, cur ignem produceret ad præsentiam ignis, quam ad præsentiam aquæ: cur enim ignem produceret ad præsentiam ignis potius, quam aquæ, nisi quia ignis vel concurreret ad productionem ignis, vel disponderet ad illam productionem: Sed dispondere non potest ad illam, neque concurrere absque efficientia physica: ergo necessario attribuenda est illi efficientia physica.

48. *Dices,* se habere per modum conditionis sine qua non.

Contra, quia omnis conditio sine qua non, præstat aliquam utilitatem ad productionem effectus, alias cur esset aut quomodo posset esse conditio sine qua non: sed ignis absque efficientia non potest præstare aliquam utilitatem ad producendum alium ignem aut calorem: ergo absque efficientia nequit esse conditio sine qua non.

Arriaga hunc discursum renocat in dubium *disp. 11. n. 3.* asserit enim non satis solide resolutionem communem eo fulciri; quia, inquit, sicut nos tenemur explicare, cur ignis producat alium ignem, non vero vnus Angelus alium, & id reuocamus in proprias eorum naturas (quia scilicet natura ignis est efficere alium, non vero Angeli) ita aduersarij possent dicere, quod ex natura ignis proveniat, quod Deus eo præsentem producat ignem, non vero aquam; & natura aquæ est, quod ea præsentem producat alia aqua, vel frigus, non vero ignis aut calor. Sed immo rito sane tantum probabiliter tribuit hic author in-

Causæ secundæ producant aliquid.

Replez Arriaga.